

Genomförd på uppdrag av revisorerna
November 2022

Granskning av detaljplaneprocessen

Vännäs kommun

Building a better
working world

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
1. Inledning.....	2
1.1. Bakgrund	2
1.2. Syfte och revisionsfrågor	2
1.3. Ansvariga nämnder och avgränsningar	2
1.4. Genomförande	3
1.5. Revisionskriterier.....	3
2. Granskningsresultat.....	5
2.1. Kommunstyrelsens ledning och samordning	5
2.2. Plan- och miljönämndens styrning	6
2.3. Uppföljning och återrapportering	8
2.4. Stickprov.....	9
3. Svar på revisionsfrågorna	11

Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Vännäs kommun granskat kommunens arbete med detaljplaner. Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen och plan- och miljönämnden endast delvis har säkerställt att arbetet med detaljplaner bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Vi bedömer dock att arbetet sker med tillräcklig intern kontroll.

Att kommunstyrelsen ska leda och samordna arbetet inom kommunen framgår både av kommunallagen och av kommunstyrelsens reglemente. Granskningen visar att kommunstyrelsen leder och samordnar arbetet med detaljplaner dels via beredning av översiktsplan, dels via beredning av detaljplaner av principiell beskaffenhet. Styrelsen har dock inte klargjort hur arbetet i övrigt ska ledas och samordnas. Granskningen visar vidare att kommunstyrelsen inte på ett tydligt sätt har agerat, exempelvis genom att ställa frågor till plan- och miljönämnden inom ramen för kommunstyrelsens uppsikt. Detta, trots att det under flera år har funnits tecken på att plan- och miljönämnden inte har mött efterfrågan på detaljplaner.

Plan- och miljönämnden har beslutat om mål inom detaljplaneområdet. Nämnden uppvisar god måluppfyllelse men vi bedömer att det finns utvecklingsområden kopplat till hur målen mäts. Nuvarande sätt att mäta måluppfyllelsen medför en risk för att nämndens måluppfyllelse blir missvisande i förhållande till hur nämnden har formulerat målet. Det leder i sin tur att måluppfyllelsen blir missvisande i förhållande till kommunfullmäktiges mål.

Att den interna kontrollen är tillräckligt baserar vi framför allt på tre iakttagelser. För det första visar granskningen att handläggningen av detaljplaner sker utifrån checklistor som utgår från plan- och bygglagen. För det andra visar genomfört stickprov att handläggningen följer väsentliga krav enligt plan- och bygglagen. För det tredje visar granskningen att uppföljning sker enligt kommunens styrprinciper.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi *kommunstyrelsen* att:

- ▶ Tydliggöra innebörden och genomförandet av styrelsens ledning och samordning av detaljplaner av principiell beskaffenhet
- ▶ Säkerställa en tillräcklig ledning och samordning av arbetet med detaljplaner utifrån erhållen uppföljning

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi *plan- och miljönämnden* att:

- ▶ Säkerställa en aktiv och synlig styrning av arbetet med detaljplaner utifrån erhållen uppföljning
- ▶ Utveckla mål som omfattar fler områden av detaljplanearbetet, utifrån kommunfullmäktiges mål och översiktsplan
- ▶ Säkerställa att indikatorer för att mäta måluppfyllelse är rättvisande och heltäckande utifrån målformuleringen

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Det är ett kommunalt ansvar att upprätta översikts- och detaljplaner. I översiktsplanen redovisar kommunen den politiska viljan och den framtida användningen av mark och vatten inom kommunen. Denna ska enligt lag aktualiseras av fullmäktige minst en gång per mandatperiod. Kommunstyrelsen är beredande för arbetet. En detaljplan är ett dokument som reglerar markanvändningen och bebyggelseutformningen mer detaljerat än i översiktsplanen. Detaljplan ska upprättas vid ny sammanhållen bebyggelse, ny enstaka byggnad vars användning får betydande inverkan på omgivningen eller som skall förläggas inom ett område där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse. Vidare när bebyggelse skall förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang. En detaljplan innehåller juridiskt bindande bestämmelser för var man får bygga, hur byggnaderna får utformas samt vad de får användas till. Den juridiska benämningen på bestämmelserna är byggrätt.

Kommunens vision och övergripande mål framgår av kommunfullmäktiges budget. Inom målområdet samhällsutveckling har fullmäktige bland annat beslutat om ett mål att det ska finnas goda förutsättningar för att leva, bo och verka i Vännäs kommun. Fullmäktige konstaterar att det kommer vara viktigt att ta vara på den tillväxt som sker idag, och att underlätta för medborgare att bosätta sig på landsbygden eller i tätorterna, och att kunna leva och verka i hela kommunen.

Av kommunens årsredovisning för 2021 framgår att plan- och miljönämnden hade en stor efterfrågan på framtagande av detaljplaner, men att tillgängliga personalresurser inte var tillräckliga för att möta den. Vid slutet av år 2021 fanns 14 beställda detaljplaner som enligt nämndens bedömning kommer ta minst tre år att hantera, vilket innebär att planer som beställs under 2022 kommer hanteras först 2025.

Revisorerna har i sin risk- och väsentlighetsbedömning funnit skäl att granska detaljplaneprocessen.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens övergripande syfte har varit att bedöma om kommunens arbete med detaljplaner bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll. I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Har kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig ledning och samordning inom detaljplaneområdet?
- ▶ Har plan- och miljönämnden beslutat om mål och riktlinjer för arbetet?
- ▶ Uppfyller plan- och miljönämnden plan- och bygglagens krav rörande detaljplaneprocessen?
- ▶ Har kommunstyrelsen och plan- och miljönämnden säkerställt att det sker en systematisk uppföljning och återrapportering av detaljplanearbetet?

1.3. Ansvariga nämnder och avgränsningar

Granskningen avser plan- och miljönämnden och kommunstyrelsen. I tid avgränsas granskningen främst till år 2022. Genomförda stickprov av detaljplaner har dock i regel initierats tidigare.

1.4. Genomförande

Granskningen har introducerats med förvaltningsledningen i augusti 2022. Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer. Ett stickprov bestående av två detaljplaner har granskats utifrån plan- och bygglagens krav på detaljplanehandläggning.

1.5. Revisionskriterier

Revisionskriterierna är de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

1.5.1. *Kommunallagen (2017:725)*

Enligt kommunallagens 6 kap. 1 § ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet.

Av kommunallagens 6 kap. 6 § framgår att nämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Nämnden ska även tillse att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

1.5.2. *Plan- och bygglagen (2010:900)*

Av 5 kap. Plan- och bygglagen framgår bestämmelser om att ta fram detaljplaner. Av kapitlet framgår bland annat att en detaljplaneprocess ska innehålla samråd, granskning av planförslaget samt granskningsutlåtande och beslut om antagande. Om en detaljplan handläggs enligt utökat förfarande finns fler krav. Lagen reglerar också den kommunikation som krävs av kommunen inom respektive steg.

1.5.3. *Reglementen*

Av kommunstyrelsens reglemente framgår att styrelsen ska leda kommunens verksamhet genom att utöva en styrning och leda arbetet med att ta fram styrdokument för kommunen. Styrelsen ska därutöver leda arbetet med, och samordna utformningen av, övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten.

Reglementet tydliggör också att kommunstyrelsen ska leda och samordna:

- Planläggning av mark och vatten, enligt plan- och bygglagen (2010:900) vad gäller översiktsplaner, planprogram för nya detaljplaner och områdesbestämmelser
- Planläggning av mark och vatten enligt plan- och bygglagen (2010:900) vad gäller nya detaljplaner och ändringar i befintliga detaljplaner av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt
- Mark- och bostadspolitiken och se till att en tillfredsställande markberedskap upprätthålls samt att bostadsförsörjningen och samhällsbyggandet främjas. inkl. prioriteringar för bostadsbyggande

Av plan- och miljönämndens reglemente framgår att nämnden utför kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och har det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten enligt plan- och bygglagen. Nämnden utför även de övriga uppgifter som enligt annan lag ska utföras av den kommunala nämnden inom plan- och

byggnadsväsendet. I reglementet tydliggörs att nämnden, enligt plan- och bygglagen, bland annat ska:

- bereda planärenden för beslut i kommunfullmäktige
- bereda och besluta i mindre planärenden

1.5.4. Fullmäktiges budget

I kommunfullmäktiges budget för 2022 finns fullmäktiges övergripande målsättningar inom fyra olika perspektiv. Inom ett av perspektiven, samhällsutveckling, har fullmäktige formulerat målen:

- De ska finnas goda förutsättningar för att leva, bo och verka i Vännäs kommun
- Vännäs kommuns verksamheter är av god kvalitet
- Vännäs kommun har ett väl utvecklat näringsliv och företagande

Enligt kommunens styrprinciper ska nämnderna bryta ner fullmäktiges övergripande mål till styrelse-/nämndspecifika mål i en verksamhetsplan.

2. Granskningsresultat

2.1. Kommunstyrelsens ledning och samordning

Kommunstyrelsens ledning inom detaljplaneområdet omfattar framför allt två delar. För det första tar styrelsen beslut och vidarebereder planärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt till kommunfullmäktige, i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och plan- och bygglagen (PBL)¹. Enligt intervjuade är det primärt planer i strid med översiktsplan som i kommunen bedöms vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Även planer som kan ge kommunen utökade ekonomiska åtaganden anses enligt intervjuade vara av principiell beskaffenhet. Intervjuade anser att det generellt är tydligt att avgöra vilka planer som är av principiell beskaffenhet eller inte. Vi noterar dock att kommunstyrelsen inte har berett kommunfullmäktige möjlighet att definiera vad som i Vännäs kommun avses med planer av betydande intresse för allmänheten, eller i övrigt av stor betydelse inom kommunen.

För det andra sker viss ledning via kommunstyrelsens beredning av översiktsplan och bostadsförsörjningsprogram, som är styrande i detaljplanearbetet. Enligt intervjuade är det i grunden översiktsplanen som avgör prioriteringen mellan detaljplaner. Intervjuade uppger också att viss prioritering sker i kommunstyrelsens arbetsutskott, där kommunens samhällsstrateg kan lyfta ärenden om konkret prioritering, exempelvis vilket bostadsområden som ska prioriteras först om det finns olika alternativ. Utifrån protokollgranskning från sammanträden 2021 och 2022 kan vi inte styrka att arbetsutskottet är aktiva i prioriteringsarbetet. Däremot noterar vi att arbetsutskottet informerades om prioriteringsordning för bostadsområden vid sammanträde i januari 2022. Nämnden beslutar att ta del av informationen. Vid granskning av plan- och miljönämndens protokoll under samma tidsperiod kan vi dock inte se att nämnden har fått ta del av samma information.

Samordning sker primärt inom ramen för gruppen Planering och utveckling (PLUT) som är ett forum med medarbetare från både kommunstyrelsens avdelningar medarbetare som arbetar på delegation/uppdrag av plan- och miljönämndens. I gruppen, som träffas var tredje vecka, sker primärt informationsutbyte samt diskussioner om strategiska frågor. I gruppen ingår bland annat kommunchef, infrastrukturchef och samhällsbyggnadsstrateg. Miljö- och byggchef deltar vid behov. Vid respektive möte förs mötesanteckningar. Intervjuade uppger exempelvis att samordningen mellan detaljplanearbetet och investeringsprocessen har förbättrats mycket de senaste åren. Till sammanhanget hör att kommunstyrelsen och plan- och miljönämnden delar förvaltning, eftersom plan- och miljönämndens avdelningar ligger inom kommunledningsförvaltningen. På så sätt finns också förutsättningar för en informell samverkan på förvaltningsnivå.

2.1.1. Bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsen delvis har säkerställt en tillräcklig ledning och samordning inom detaljplaneområdet.

Vi grundar vår bedömning på att kommunstyrelsen till viss del leder och samordnar arbetet via beredning av en aktuell översiktsplan och beredning av detaljplaner av principiell beskaffenhet eller annars större vikt. Kommunstyrelsen har dock inte i övrigt tydliggjort

¹ Av PBL framgår att planförslaget inte är förenligt med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande, eller är av betydande intresse för allmänheten, eller i övrigt av stor betydelse, eller kan antas medföra en betydande miljöpåverkan är av principiell beskaffenhet.

hur arbetet ska ledas och samordnas. Vi grundar också vår bedömning på att kommunstyrelsen inte varit synligt aktiv i sin ledning och samordning trots att det funnits indikationer på att plan- och miljönämnden inte har mött efterfrågan på detaljplaner. Dessa iakttagelser finns under avsnitt 2.3.

2.2. Plan- och miljönämndens styrning

Inom detaljplaneområdet tar plan- och miljönämnden beslut om planärenden som inte anses vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Vi noterar att dessa begrepp inte framgår av nämndens reglemente, där i stället begreppet "mindre planärenden" används. Nämnden bereder också planärenden av principiell beskaffenhet för vidare beredning i kommunstyrelsen och därefter beslut i kommunfullmäktige. Enligt uppgift har det genomsnittliga antalet antagna detaljplaner i Vännäs kommun varit 2-3 per år under de senaste 2-3 åren.

2.2.1. Inom nämnden finns handläggningskompetens

Plan- och miljönämndens avdelningar med personal hör, som nämnts ovan, organisatoriskt till kommunledningsförvaltningen. Vid tidpunkten för granskningen finns motsvarande 4,5 tjänster inom plan- och byggområdet varav cirka 1,0 tjänst är tillägnad detaljplanearbete. Tjänsten fördelas på två personer. Därmed finns det ingen funktion som endast arbetar med detaljplaner, utan de som arbetar med detaljplaner har även andra arbetsuppgifter.

2.2.2. Det finns ingen riktlinje för arbetet, däremot finns checklistor för handläggningen

Plan- och miljönämnden har inte beslutat om riktlinjer eller andra styrdokument som berör detaljplaneområdet. Vid intervjuer framkommer att det finns ett etablerat arbetssätt i framtagandet av detaljplaner, som utgår från plan- och bygglagen. Arbetssättet finns inte dokumenterat med exempelvis skriftliga rutiner. Dokumenterat finns checklistor för att underlätta handläggningen så att handläggare följer de steg som ska genomföras enligt plan- och bygglagen.

2.2.3. Nämnden har beslutat om tre mål med varierande koppling till detaljplaneområdet

I nämndens verksamhetsplan för 2022 har nämnden utifrån kommunfullmäktiges övergripande mål brutit ner och formulerat nämndspecifika mål i enlighet med kommunens styrprinciper. I följande tabell finns de nämndmål som har bäring på detaljplaneområdet:

Kommunfullmäktigemål	Nämndmål	Resultatindikator
Medborgarna är delaktiga i kommunens utveckling, ges ett bra bemötande, en bra service och tillgängligheten till Vännäs kommuns verksamheter är god.	Medborgarhänsyn tas i planeringen av Vännäs kommun	Statistik förd på plan- och byggavdelningen utifrån utförda planer. Målet uppfylls om resultatet är 100 %. Ett resultat på 100% innebär att medborgarna haft möjlighet att lämna synpunkter och att synpunkterna bemötts i samtliga detaljplaneprocesser.
Det ska finnas goda förutsättningar för att leva bo och verka i Vännäs kommun	Det ska finnas planlagd mark för att möta behovet av bostäder	Egen mätning av antal lediga tomter med bokningar, där över 10 lediga tomter med bokningar innebär att målet anses vara uppfyllt.

Vännäs kommuns verksamheter är av god kvalitet	Miljö- och byggavdelningens verksamhet är kompetent och rättssäker	Målet mäts genom tre indikatorer: - Svenskt näringslivs enkäts mätning av kommunens myndighetsutövning. Ett betyg över 3,7 anses betyda att målet är uppfyllt. - Vartannat år gör miljö- och byggavdelningen en egen enkät för att mäta kundnöjdhet, bland annat i fråga om kompetens och rättssäkerhet. Anses uppfyllt om över 70 % är nöjda. - Miljö- och byggavdelningen mäter också om tillsyn utförs enligt plan samt i vilken utsträckning de får rätt vid överprövning.
--	--	---

Enligt intervjuade finns inga särskilda handlingsplaner eller aktiviteter upprättade utifrån nämndens mål.

Målet om att det ska finnas planlagd mark har tydligast koppling till detaljplaneområdet. Enligt intervjuade mäts måluppfyllelse med antal lediga villatomter. Därmed fångar inte mätningen av måluppfyllelse om det finns lediga tomter för exempelvis flerbostadshus. Som tidigare nämnts fanns i slutet av år 2021 14 beställda detaljplaner. Ungefär hälften av dessa avser småhus och därmed en koppling till målet. Övriga beställda detaljplaner avser förskolor, flerbostadshus och industrier.

Att målet ska mäta tomter med *bokning* infördes 2022, eftersom indikatorn då anses fånga tomter i attraktiva lägen. Tidigare mätte indikatorn bara antal lediga tomter, oavsett om de var bokade eller inte. Företrädare för miljö- och byggavdelningen konstaterar också att nämnden i praktiken hade haft svårt att styra för att säkerställa måluppfyllelsen. Detta, eftersom mandatet att prioritera anses ligga på kommunstyrelsen som beställare och beredare av översiktsplanen. Finns det flera planer i kö har därmed plan- och miljönämnden svårt att prioritera de planer som medför lediga villatomter för att uppfylla målet.

Vi noterar att nämnden inte har formulerat något mål med bäring på detaljplanearbetet utifrån kommunfullmäktigemålet *Vännäs kommun har ett väl utvecklat näringsliv och företagande*. Vi noterar också att nämnden inte formulerat mål med detaljplanearbetet kopplat till kommunala verksamheter.

2.2.4. Nämnden har äskat om medel för att öka bemanningen 2023

Av protokollsgranskning framgår att plan- och miljönämnden i februari 2022 beslutade att äska om medel för inrättande av tjänst för 1,5 samhällsplanerare i budget 2023 och framåt, motsvarande 488 000 kronor². Nämnden konstaterar att resurserna skulle möjliggöra att komma i fas med detaljplanearbetet och upprätthålla en god service till företag och medborgare. Ärendet lämnades över till kommunstyrelsen för beslut. I kommunfullmäktiges budget för 2023 som beslutades i juni 2022 har nämnden fått sitt äskande beviljat.

² Beloppet är ett nettobelopp utifrån att 1,5 tjänster motsvarar 750 000 kronor, vilket blir 488 000 kronor givet ett antagande om 35% intäktsfinansiering via debiterad tid.

Tjänsteskrivelsen tillhörande ärendet togs fram på initiativ av förvaltningen och beskriver bakgrunden till äskandet, riskanalys, alternativa lösningar och effekter på kommunala mål och miljö. Verksamheten bedömer det som omöjligt att inom befintlig budgetram svara upp till behoven och ta hand om inkomna beställningar inom rimlig tid. Användning av konsulter tas upp som en alternativ lösning, men enligt skrivelsen har underlag från konsulter ansetts undermåliga vid flera tillfällen. Enligt skrivelsen bedömer förvaltningen att köp av konsulttjänster bli dyrare än äskandet om 488 000 kronor, eftersom det finns synergieffekter med att ha egen personal som har lokal kännedom om kommunen samt att det medför en mer effektiv hantering av hela processen. Av tjänsteskrivelsen framgår också att förvaltningen bedömer att kapacitetsbristen inte är möjlig att lösa med omfördelningen från bygglovshandläggningen eftersom arbetsbelastningen är hög även där.

2.2.5. Bedömning

Vi bedömer att plan- och miljönämnden har beslutat om mål. Vi bedömer dock att indikatorn för att mäta måluppfyllelse för det mål med tydligast koppling till detaljplanearbetet är missvisande.

Vi grundar vår bedömning på att plan- och miljönämnden förvisso har beslutat om tre mål som i varierande utsträckning berör detaljplanearbetet. Ett av målen är att det ska finnas planlagd mark för att möta behovet av bostäder. Indikatorn för att bedöma måluppfyllelse mäter dock bara lediga villatomter och inte exempelvis flerbostadshus. Nämndens bedömda måluppfyllelse kan därför bli missvisande i förhållande till målformuleringen och i förlängningen kommunfullmäktiges mål att det ska finnas goda förutsättningar för att leva bo och verka i Vännäs kommun. Vi ställer oss också frågande till att nämnden inte beslutat om mål med detaljplanearbetet som rör näringslivet eller kommunal verksamhet, givet fullmäktiges mål om ett utvecklat näringsliv samt innehåll i aktuell översiktsplan.

Vidare visar granskningen att några riktlinjer för arbetet med detaljplaner inte har beslutats. Inom förvaltningen finns dock checklistor som utgår från PBL och som används i handläggningen av detaljplaner.

2.3. Uppföljning och åiterrapportering

Granskningen visar att uppföljning och åiterrapportering inom detaljplaneområdet sker enligt ordinarie uppföljningsrutiner. Intervjuade konstaterar att kommunstyrelsen inte följer upp detaljplaneområdet specifikt, vilket bekräftas vid genomgång av kommunstyrelsens protokoll. Kommunstyrelsen tar dock del av plan- och miljönämndens ordinarie verksamhetsuppföljning när styrelsen bereder delårsrapport och årsredovisning.

Utifrån granskning av plan- och miljönämndens protokoll kan vi se att detaljplaneområdet följs upp på ett övergripande plan samt genom måluppföljning inom ramen för den ordinarie verksamhetsuppföljningen.

2.3.1. God måluppfyllelse för plan- och miljönämnden 2021 och god prognos 2022

Av plan- och miljönämndens verksamhetsuppföljning per augusti 2022 framgår att samtliga tre nämndsmål med bäring på detaljplaneområdet uppfylls vid delåret, och prognostiseras vara uppfyllda även vid årets slut.

Av nämndens verksamhetsuppföljning för 2021 framgår att målet om lediga tomter uppfylldes, men det faktiska resultatet framgår inte av uppföljning. Målet att miljö- och

byggavdelnings verksamhet ska vara kompetent och rättssäker bedömdes vara uppfyllt. Resultatet är baserat på en egen enkät från vilken resultatet inte framgår.

2.3.2. Information om eftersläpningar har nått nämnden vid flera tillfällen

I nämndens årsbokslut 2021 och i nämndens delårsrapport 2022 framgår att det finns en eftersläpning i hanteringen av detaljplaner. Av nämndens årsbokslut 2021 framgår att nämnden hade en stor efterfrågan på framtagande av detaljplaner, men att tillgängliga personalresurser inte var tillräckliga för att möta efterfrågan. Av nämndens delårsrapport 2022 framgår att målet om planlagd mark förvisso uppnås men att efterfrågan på detaljplaner är stort och att kommunen omgående behöver ta fram nya detaljplaner. Några förslag på åtgärder eller handlingsplaner framgår varken i årsbokslutet eller i delårsrapporten.

Nämnden har vid uppföljningstillfällena tagit emot och godkänt uppföljningen men inte fattat något aktivt beslut utifrån uppföljningen. Enligt intervjuade kan en anledning vara att uppföljningen inte har varit tillräcklig konkret.

Även kommunstyrelsen har tagit del av plan- och miljönämndens uppföljningar men har, utifrån vad som framgår av protokollen, inte synligt agerat - exempelvis genom att ställa frågor till plan- och miljönämnden.

2.3.3. Bedömning

Vi bedömer att *kommunstyrelsen*, utifrån sitt ansvar för ledning och samordning, har säkerställt en systematisk uppföljning och återrapportering av detaljplanearbetet. Vi grundar vår bedömning på att uppföljning och återrapportering sker i enlighet med kommunfullmäktiges styrprinciper.

En förutsättning för att styrelsen ska kunna leda och samordna inom detaljplaneområdet är att följa verksamheten. Som framgått tidigare bedömer vi att kommunstyrelsen endast delvis säkerställt en tillräcklig ledning och samordning inom detaljplaneområdet, se 2.1.1. En grund i det är att vi anser att styrelsen inte agerat utifrån uppföljningen som visat att det finns ett stort behov av att ta fram detaljplaner men att plan- och miljönämnden inte har kunnat producera planer för att möta det behovet.

Vi bedömer att *plan- och miljönämnden* säkerställt att det sker en systematisk uppföljning och återrapportering av detaljplanearbetet.

Granskningen visar att nämnden följer upp verksamheten i enlighet med de principer för uppföljning som kommunfullmäktige har bestämt. Utöver måluppföljning framgår beskrivningar av verksamheten, exempelvis framgår vid flera uppföljningar att nämnden inte hinner besluta om detaljplaner i önskad takt. Utifrån den informationen har dock nämnden inte tagit aktiva beslut. Vi ser att nämndens förutsättningar för styrning utifrån uppföljning försvåras av att resultatindikatorn för det mål med direkt bäring på detaljplaneområdet missar väsentliga delar, vilket vi tidigare poängterat i avsnitt 2.2.

2.4. Stickprov

Under 2022 (till och med oktober) har två detaljplaner antagits i Vännäs kommun och bägge detaljplanerna ingår i vår stickprovsgranskning. Detaljplanerna som vi har granskat är Hjorten 5 m.fl. och Vännäs 52:64 (Vännäsborg) och del av Vännäs 52:60.

Syftet med detaljplanen Hjorten 5 m.fl. är att möjliggöra för bostadsändamål genom utökad användning av redan bebyggda fastighet. Planen syftar också till att skapa förutsättningar för en hållbar trafiksituation sett till gång- och cykeltrafik samt parkering.

Planen ansågs strida mot översiktsplanen tilltänkt planområde är avsatt för vårdändamål i översiktsplanen. Planen har därför handlagts enligt ett utökat förfarande.

Syftet med detaljplanen Vännäsborg är att skapa förutsättningar för ny förskola där är ytor för lek, utemiljö, parkeringsplatser, hämta/lämna-zon, förrådsbyggnader, soprum, och så vidare ryms inom samma fastighet. Planen har handlagts enligt ett standardförfarande.

Tabell 1: Stickprovsgranskning av detaljplaner.

Krav enligt PBL		Ärende 1: Hjorten 5 och del av Vännäs 34:4 och 5:15	Ärende 2: Vännäs 52:64 (Vännäsborg) och del av 52:60)
1.	Begäran om planbesked	✓	✓
2.	Grundkartor och fastighetsförteckning	✓	✓
3.	Dokument som styrker samråd med berörda	✓	✓
4.	Info kring betydande miljöpåverkan	✓	✓
5.	Samrådsredogörelser	✓	ET
6.	Kungörelse, granskning och utställning av förslaget	✓	ET
7.	Info om kungörelsen till kända sakägare	✓	ET
8.	Utställning av planförslag för allmänheten	✓	✓
9.	Granskningsutlåtande	✓	✓
10.	Datum för antagande samt laga kraft	✓	✓
11.	Meddelande om antagande till berörda	✓	✓

ET = ej tillämplig, planen har handlagts enligt standardförfarande och kraven finns inte för detta förfarande.

Som framgår av Tabell 1 visar vår översiktliga granskning att handläggningen har skett i enlighet med plan- och bygglagen. I granskningen noterar vi att en samrådsredogörelse är genomförd för detaljplanen Vännäsborg, trots att det inte är ett krav för en plan som handläggs utifrån ett standardförfarande. Enligt intervjuade beror det på att det ger en tydlighet mot de som yttrat sig och mot planhandläggare för att säkerställa att inget missas till granskningskedet.

2.4.1. Bedömning

Vi bedömer att plan- och miljönämnden uppfyller plan- och bygglagens krav rörande detaljplaneprocessen. Vi grundar bedömningen på genomfört stickprov av två detaljplaner som visar att handläggningen har skett i enlighet med väsentliga delar ur plan- och bygglagens 5:e kapitel.

3. Svar på revisionsfrågorna

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen och plan- och miljönämnden endast delvis har säkerställt att arbetet med detaljplaner bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Vi bedömer dock att arbetet sker med tillräcklig intern kontroll. Den sammanfattande bedömningen grundar sig på nedanstående:

Revisionsfråga	Svar
Har kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig ledning och samordning inom detaljplaneområdet?	Vi bedömer att kommunstyrelsen delvis har säkerställt en tillräcklig ledning och samordning inom detaljplaneområdet.
Har plan- och miljönämnden beslutat om mål och riktlinjer för arbetet?	Vi bedömer att plan- och miljönämnden har beslutat om mål. Vi bedömer dock att indikatorn för att mäta måluppfyllelse för det mål med tydligast koppling till detaljplanearbetet är missvisande.
Uppfyller plan- och miljönämnden plan- och bygglagens krav rörande detaljplaneprocessen?	Vi bedömer att plan- och miljönämnden uppfyller plan- och bygglagens krav rörande detaljplaneprocessen.
Har kommunstyrelsen och plan- och miljönämnden säkerställt att det sker en systematisk uppföljning och återrapportering av detaljplanearbetet?	Vi bedömer att <i>kommunstyrelsen</i> , utifrån sitt ansvar för ledning och samordning, har säkerställt en systematisk uppföljning och återrapportering av detaljplanearbetet. Vi grundar vår bedömning på att uppföljning och återrapportering sker i enlighet med kommunfullmäktiges styrprinciper. Vi bedömer att <i>plan- och miljönämnden</i> säkerställt att det sker en systematisk uppföljning och återrapportering av detaljplanearbetet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi *kommunstyrelsen* att:

- ▶ Tydliggöra innebörden och genomförandet av styrelsens ledning och samordning av detaljplaner av principiell beskaffenhet
- ▶ Säkerställa en tillräcklig ledning och samordning av arbetet med detaljplaner utifrån erhållen uppföljning

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi *plan- och miljönämnden* att:

- ▶ Säkerställa en aktiv och synlig styrning av arbetet med detaljplaner utifrån erhållen uppföljning
- ▶ Utveckla mål som omfattar fler områden av detaljplanearbetet, utifrån kommunfullmäktiges mål och översiktsplan
- ▶ Säkerställa att indikatorer för att mäta måluppfyllelse är rättvisande och heltäckande utifrån målformuleringen

Umeå november 2022

Petter Frizén

Max Stenman